

Svensk Naturförvaltning AB har gjort en modellberäkning av älgstammens storlek, sammansättning och utveckling i Björsjö-Malingsbo-Billsjö älgskötselområde (ÄSO) där merparten utgörs av kronomarkerna Malingsbo-Kloten. Antalet älgar är sakta på väg uppåt och beräknades under senaste vintern vara 9,9 älgar per 1000 ha.

FRÅN ÄLGOBS TILL ÄLGAR

Flera metoder används för att beskriva älgstammens storlek, sammansättning och utveckling. Varje metod har sina för- och nackdelar men om de används i kombination med varandra kan man få ett säkrare underlag.

Observationer av älg under de första jaktdagarna har i många år samlats in systematiskt runt om i Sverige. Metoden som kallas Älgobs ger i grunden ingen siffra på antalet älgar men genom modellering ihop med avskjutningsstatistik kan man erhålla siffror på antal älgar.

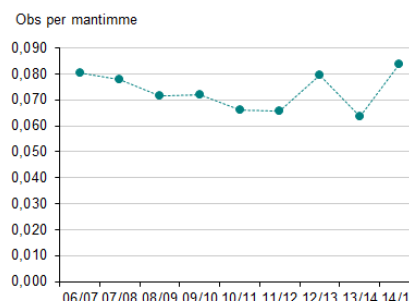
Här presenterar vi resultat av en modellering där vi vägt samman uppgifter från Älgobs, avskjutningsstatistik och flyginventeringar (januari 2009 och januari 2014). För att få beräkningarna att fungera krävs att det finns data insamlade från en serie av år. Beräkningarna påverkas mindre av slumpmässiga förändringar ju fler år med data man utnyttjar men kan bli skeva om förutsättningarna att observera en älg förändras över tiden. Längden på tidsserien som utnyttjas i beräkningarna är därför en avvägning där olika överväganden av indata avgör. Data från flyginventering, när sådan finns, hjälper till att fastställa nivån på antalet älgar.

Då älgskötselområdet expanderat över perioden har avskjutningsstatistiken skalats om så att den motsvarar senaste årets områdesareal.

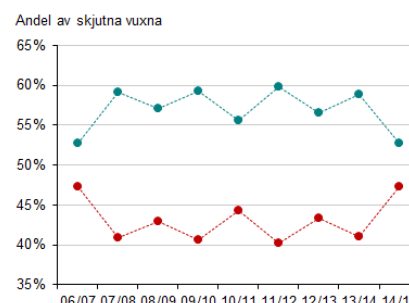
OBS PER MANTIMME OCH AVSKJUTNING

Obs per mantimme indikerar att stammen mellan 2006 och 2014 först minskat för att på slutet möjligen ha vänt uppåt (figur 1). Även om antalet obsar skalas mot antalet mantimmar kan indexet obs per mantimme vara missvisande. För jämförbarhet måste chansen att se en älg inte variera nämnvärt över tiden och rapporteringen måste skötas konsekvent. Det sistnämnda blir ett problem om t ex jaktlag som inte ser några älgar alls inte rapporterar sin Älgobs. Antalet mantimmar har varit lägre sista fyra åren men vi bedömer data vara jämförbart sedan det är då älgskötselområdet expanderade stort (2006/2007).

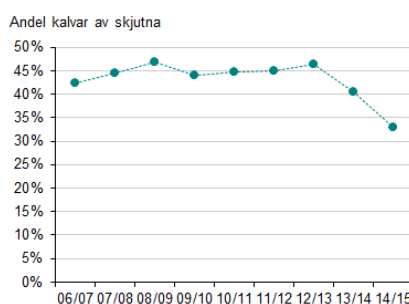
Med undantag för 2011/2012 har avskjutningen sedan 2006 visat en nedåtgående trend (figur 4). Av skjutna vuxna älgar har tjur utgjort merparten alla år (figur 2). Beräknat på hela jaktuttaget har kalvarna vart år utgjort lite mindre än hälften med undantag för de sista två åren då denna andel fallit (figur 3).

Figur 1. Obs per mantimme enligt Älgobs.

Figur 2. Andel kor (röd) och tjurar (blå) av skjutna vuxna älgar.

Figur 3. Andel kalv av skjutna älgar.

STAMMENS UTVECKLING

Antalet älgar i området efter jakt 2014/2015 har beräknats till 477 eller 9,9 älgar per 1000 ha (tabell 1, figur 4). Trenden är uppåtgående och den viktigaste orsaken till detta är att avskjutningen minskat något (figur 4).

Beräknad könskvot (andel tjur av vuxna älgar) i stammen före jakt har mellan 2006 och 2014 varierat mellan 31 och 37%. Utvecklingen av könskvoten visar ungefär samma mönster som den för stammens storlek och har på senare tid med andra ord stigit.

Beräknat på alla älgar efter jakt utgjorde andelen kor drygt hälften av alla älgar (figur 5 och 6). En stor andel vuxna honddjur i stammen innebär en hög tillväxt vilket möjliggör ett relativt högt och varaktigt uttag.

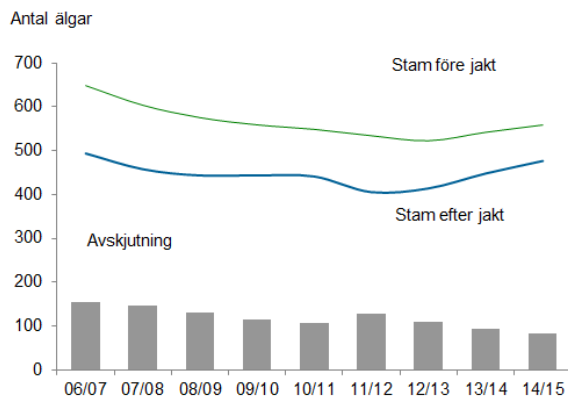
Antalet kalvar per ko före jakten 2014/2015 beräknades till 0,56 (tabell 1) vilket är identiskt med medelvärdet för perioden. Jämfört med medel för Malingsbo älgförvaltningsområde dit älgskötselområdet tillhör är siffran dock lägre (0,56 vs 0,64). Många saker påverkar hur många kalvar ett honddjur i genomsnitt får t ex fodersituation, kornas ålder och förekomst av varg och björn. En inte alltför djärv gissning är att nämnda skillnad till stor del kan förklaras av vargpredation.

Tabell 1. Älgstammen i Björsjö-Malingsbo-Billsjö ÄSO 2014/2015. Areal avser registrerad jaktmarksareal.

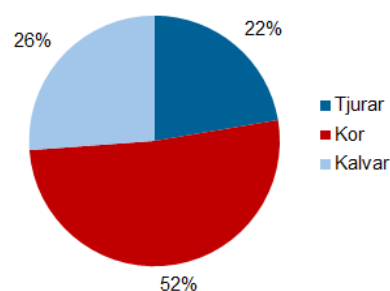
	Före jakt 2014	Efter jakt 2014/2015
Älgar	559	477
Älgar per 1000 ha	11,6	9,9
Areal (ha)	48 000	48 000
Tjurar	135	106
Kor	271	245
Kalvar	152	125
Kalv per ko	0,56	0,51
Könskvot	33%	30%

RÅD TILL FÖRVALTNINGEN

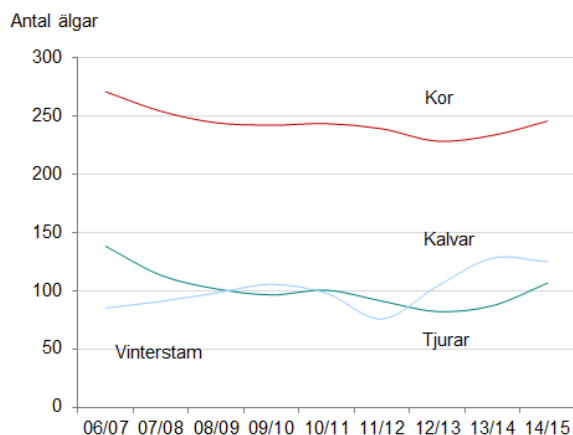
- Såväl resultat i Älgobs som de modellberäkningar som utförts på Älgobsens data innebär resultat med en viss osäkerhet. Det som presenteras är emellertid det mest sannolika givet tillgängliga data. Avskjutning planeras lämpligen med dessa saker i åtanke. Därefter bör utfall av avskjutning följas upp varje år. Chansen att nå uppsatta mål stärks därmed och risken för fel med stora negativa konsekvenser blir mindre.
- Vi rekommenderar att flyginventering även framleds görs med några års intervall. En beräkning av stammens numerär utan stöd av flyginventeringarna 2009 och 2014 ger en något mindre stam än den som redovisas. Modellen kan ha svårt att fånga upp betydelsen av dödlighet från annat än jakt och uppgifter från flyginventering är därför extra värdefulla.

Figur 4. Antal älgar i området före jakt (grön linje), efter jakt (blå linje) samt avskjutning (grå staplar). Utveckling senaste sju åren.

Figur 5. Andel tjurar, kor respektive kalvar i stammen efter jakt 2014/2015.

Figur 6. Antal kor (röd linje), tjurar (grön linje) respektive kalvar (ljusblå linje) efter jakt. Utveckling senaste sju åren.